

Afgørelser – Reg. nr.: 02203.00

Fredningen vedrører: Starbæk Mølledam

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

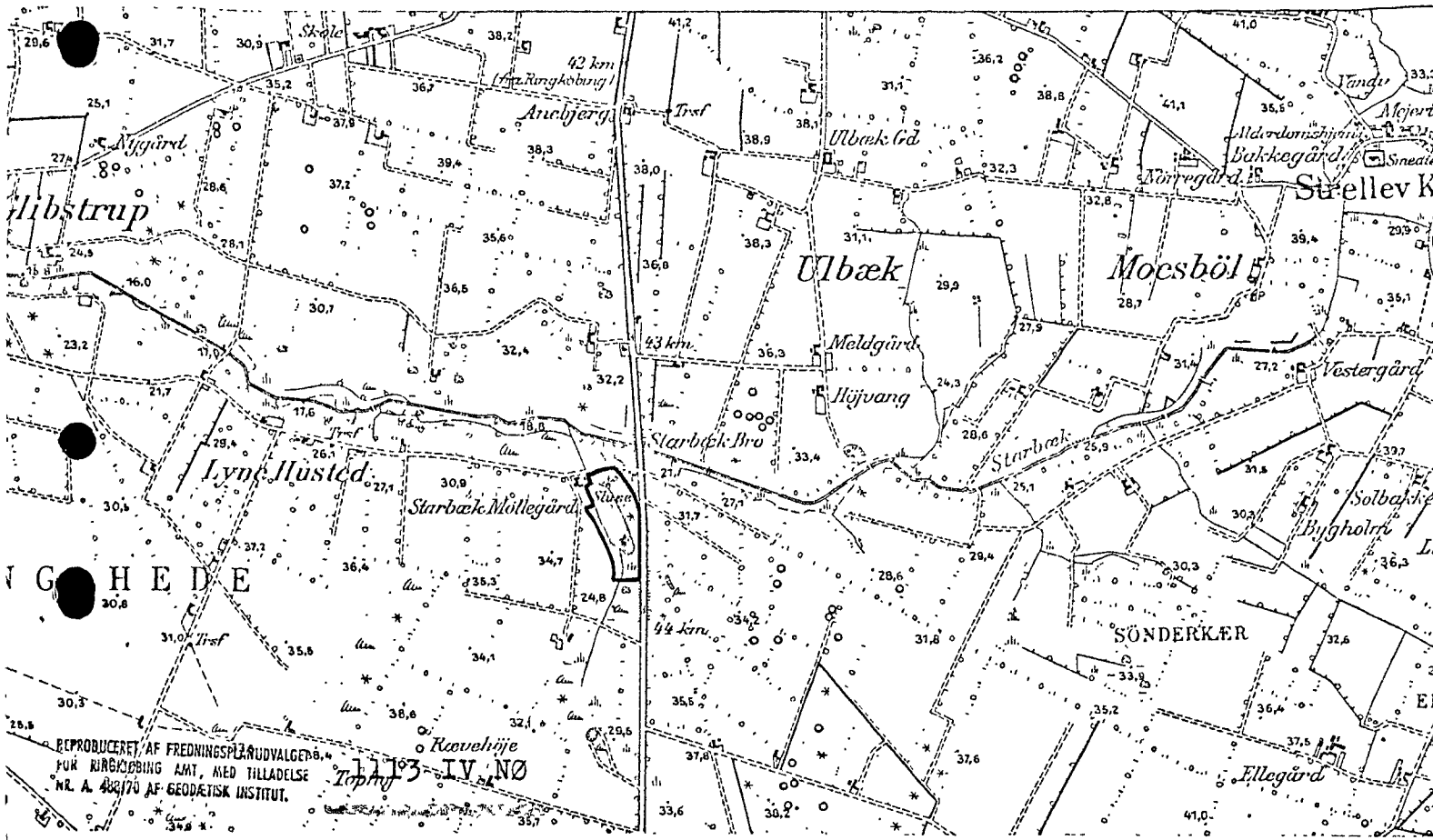
Overfredningsnævnet **10-11-1955, 31-08-1957**

Fredningsnævnet **05-11-1954**

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

Areal. Ca. 5,5 ha.

Fredet Overfredningsnævnets kendelser af 10/11 1955 og 31/8 1957.

Formål Bevarelse af mølledam.

Indhold Ingen bebyggelse, beplantning, dræning, opdyrkning eller lyngslæt. Opsætning af skæmmende indretninger forbudt. Ejeren har jagt- og fiskeret, skal holde opsyn med overholdelsen af fredningen. Egvad kommune skal vedligeholde flodemål, dæmning og afløbsbygværk, udgifterne erholdes af staten.

Matr. nr. 13a Kvong by og sogn.

Ejer Privat.

Påtaleret Fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds.

10/11-55

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1955, den 10. november, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1185 vedrørende fredning af Starbæk mølledam med nærmeste omgivelser.

I den af fredningsnævnet for Ribe amt den 5/11 1954 afsagte kendelse hedder det:

"Denne sag angående fredning af Starbæk mølledam med nærmeste omgivelser beliggende på matr. nr. 13a Kvong by og sogn er rejst på foranledning af Danmarks Naturfredningsforening, der i skrivelse af 31. januar 1949 har anmodet fredningsnævnet om med hjemmel i naturfredningslovens § 1 jfr. § 8 at optage fredningssag til behandling. Forinden havde Naturfredningsforeningen forelagt sagen for den lokale fredningskomite for Varde og omegn samt for foreningens naturvidenskabelige udvalg.

Formanden for Varde-komiteen har i skrivelse af 14/10 1949 til Danmarks Naturfredningsforening bl. a. udtalt:

".....

Starbæk Mølledam, der er beliggende ca. 17 km. fra Varde ved hovedvej 11 er smuk, og i betragtning af, at det er den eneste sø på strækningen Varde-kingkøbing, vil vi anbefale, at den fredes.

Søen er, som det vil fremgå af medfølgende kort, ca. 250 m. lang og 80 m. bred.

Ved den vestlige side er søen kantet af en ca. 20 m. bred lyngklædt skrænt, og på de tre sider omkranset af hvidgran, sitkagran og fyr, og ved den ene ende bøg.

I den sydlige ende går søen over i et stykke på ca. 1,25 ha. mosegrund med smuk spredt beplantning af vidjebuske.

På søen er der rigt fugleliv - gråænder- lappedykkere og blichøns m. m.

Søen er dog særlig i den vestlige side noget tilgroet med vandplanter, hvorfor en oprensning ville være ønskeligt...."

Formanden for det naturvidenskabelige udvalg professor, dr. phil.scient. Knud Jessen har i skrivelse af 9/12 1949 til hovedbestyrelsen udtalt:

"I Besvarelse af Hovedbestyrelsens Skrivelse K 15671 af 8. f.m. maa Udvalget desværre meddele, at der ikke paa Forhaand foreligger nærmere Oplysninger om Fuglelivet ved Starbæk Mølleddam. Udvalget er saaledes ikke i Øjeblikket i Stand til at supplere Komiteens kortfattede Meddelelse, at Søen har "et rigt Fugleliv: Graaænder, Lappedykkere og Blishøns m.m.", og nøjere Oplysninger vil ikke kunne fremskaffes paa anden Maade end ved til Foraaret at lade en Specialist undersøge Forholdene, hvilket vil betyde en formentlig unødigt Forhaling af en Fredningssag, der i første Række har landskabeligt Sigte.

Der foreligger heller ikke for Udvalget Oplysning om nogen bemærkelsesværdig Flora i Dammen. Derimod vides det, at der er en ganske interessant Plantevækst i den Mose, der fortsætter Mølleddammen mod Syd, omfattende bl. a. Arter som Storløbet Blærerod (*Utricularia intermedia*) og Trindstænglet Star (*Carex diandra*). Da en Udtørring af Mølleddammen samtidig vil betyde en Udtørring af Mosen, vil man ogsaa for Mosens Skyld glæde sig over en Fredning af Dammen.

Hertil kommer, at der ud fra naturhistoriske Synspunkter kan anlægges en lignende Betragtning, som Lokalkomiteen anlægger ud fra landskabelige. I en Egn, der er totalt blottet for naturlige Søer, spiller Mølleddammen en Rolle som de eneste Tilholdssteder ikke blot for forskellige Fugle, men ogsaa for en Række Planter og lavere Dyr, der er knyttet til aabne ferske Vande. Dette gør, at man ogsaa fra naturvidenskabelig Side med Glæde støtter det fremkomne Fredningsforslag, idet Udvalget specielt maa udtrykke Ønsket om, at Fredningsservitutten ogsaa maa omfatte et Forbud mod Forurening af Dammen og mod Udgrøftning, Pløjning eller Tilplantning af Mosen.

Mod den af Lokalkomiteen foreslaaede Oprensning af Dammens Vestside har Udvalget intet at indvende. Det mellem Dammen og Vejen staaende Bælte af Hvidgran og Bjergfyr angives at nedsætte Stedets landskabelige Værdi en Del. Da det, hvis der ikke gribes ind, tilmed vil blive højere og tættere som Tiden gaar, og saaledes mere eller mindre skjule Dammen, bør man maaske overveje ved Fredningen at søge Træerne fjernet og Arealet friholdt for Fremtiden, samtidig med at man sikrer sig mod Bebyggelse i Dammens nærmeste Omgivelser."

Forretningsudvalget for Danmarks Naturfredningsforening har erklæret, at det ganske kan tiltræde de af komiteen og udvalget fremsatte synspunkter.

Den 9. maj 1951 afholdt fredningsnævnet en besigtigelsesforretning, hvortil såvel ejeren af matr. nr. 13a Kvong by og sogn gdr. Harald Kristensen som andre i ejendommen berettigede var indvarslet. Endvidere var indvarslet Danmarks Naturfredningsforening, Kvong sogneråd, Kibe amtsråd samt kibe amts vejvæsen. Det blev ved besigtigelsesforretningen oplyst, at ejeren havde henvendt sig til Hedeselskabet med anmodning om at udarbejde plan for tørlægning af mølledammen og kultivering af denne og de omliggende lave arealer. En dræning af mosen, der andrager ca. 4 ha land, vil koste ejeren ca. 5.000 kr., hvortil så kommer udgifterne til mergling og fræsning ca. 2.000 kr.

Ejeren havde intet mod fredningen at indvende, men han krævede en erstatning på 10.000 kr.

Amtsvejvæsenet forbeholdt sig ret til en eventuel udvidelse af landevejen.

Under forhandlingsmødet efter besigtigelsen drøftedes muligheden for bidrag til fredningens gennemførelse for såvel Kvong som Lyhne sogneråd. Det oplystes herunder, at Starbæk mølledam ligger i den nordlige udkant af Kvong sogn, medens beboerne i Lyhne, der ligger nærmere dammen, bruger den til badning om sommeren og skøjteløb om vinteren, således at en fredning på forhånd må siges at være af større interesse for beboerne i Lyhne end i Kvong.

Sagen blev derefter udsat, for at Kvong og Lyhne sogneråd kunne tage stilling til sagen, og de to sogneråd har senere erklæret sig villige til at yde et bidrag på hver 1.000 kr. til fredningens gennemførelse.

På foranledning af kibe amts vandinspektorat har sagen været forelagt vandløbsretten til fastsættelse af flodemål m.v.

Landvæsensnævnet for retskreds nr. 85 vestre område har den 23. juni 1954 afsagt sålydende kendelse:

"Amtsvandinspektør A. Jøger oplyste, at der ved forretningen i dag skulle træffes bestemmelse om fastsættelse af flodemål samt om, hvorledes afløbet fra mølledammen m.v. skulle indrettes.

Vedrørende flodemålet:

Vandet i mølledammen var ved besigtigelsen stemmet op således, at vandstanden stod 37 cm. under overkanten af indløbsbygværkets cementkant.

Der var enighed om, at denne vandstand fremtidig burde holdes i

mølleedammen, hvorfor der vil være at anbringe et flodemål i indløbsbygværket, og således at flodemålets overkant svarer til den ovenfor omtalte vandstand.

Beskrivelse af flodemålet samt dets indnivellering i D.N.N. vil snarest være at tilstille nævnets formand.

Det oplystes, at mølleeejeren hidtil har været den eneste interesserede i opstemningen, der endvidere kun har berørt mølleeejerens arealer.

Vedrørende afløb fra mølleedammen:

Opstemningen tilvejebringes ved en dæmning, hvis kronekote varierer mellem 16 cm. under og 16 cm. over indløbsbygværkets betonkant. Dæmningens kronekote skal fremtidig holdes i en højde, der svarer til 37 cm. over flodemålet og med en kronebredden på mindst 50 cm, det bestående skråningsanlæg må ike forstyrres.

Afløbet fra mølleedammen sker i øjeblikket gennem en betonkasse 129 cm. bred og 105 cm. høj, i denne kasse er anbragt et stemmeværk til regulering af vandstanden i mølleedammen, fra betonkassen strømmer vandet ind i det gamle møllehus og dels gennem en slags frisluse i den østre betonmur.

Der var enighed om, at denne betonkasse, med de anførte dimensioner, og stemmeværket skal indgå i afløbsbygværket fremtidig, idet der dog ved en tværmur ved det gamle møllehus lukkes af for vandet gennem dette. Hele den afstrømmende vandmængde afledes herefter fremtidig gennem den før omtalte frisluse, der ved et betonstyrtleje føres ned til møllens bagvand, betonstyrtlejet skal have en bredde af mindst 1 m.

Da formanden for fredningsnævnet oplyste, at nævnet senere vil fastsætte, hvem der skal vedligeholde flodemål, mølleedæmning og afløbsbygværket (hvilket vedligeholdelsesarbejder normal foretages af stemmeværkets ejer), nøjes landvæsensnævnet med at bestemme, at vedkommende, der skal vedligeholde anlægene, for at undgå overskridelse af flodemålet i tide skal trække så mange skodder i stemmeværket, at flodemålet ikke overskrides.

Udgifterne i henhold til lovens § 46 stk. 1-3 afholdes af Ribe amts fredningsnævn.

Samtlige arbejder skal være fuldført senest seks måneder, efter at fredningssagen er afsluttet.

Thi bestemmes:

De foran omhandlede arbejder vil være at udføre samt vedligeholde som foran beskrevet, såfremt fredningssagen ønskes gennemført, og i det hele under adfærd efter loven."

Efter at sagen havde været behandlet i to møder i fredningsnævnet bl. a. med henblik på muligheden af et forlig med ejeren, blev den påny behandlet i et møde den 27. september 1954, hvori nævnet udtalte, at det var sindet at afgrænse det påtænkt fredede areal efter følgende retningslinier:

Den nordlige grænse bestemmes af den nordlige fod af dæmningen og flugtes op til den gamle landevejs vestlige side. Den østlige grænse bestemmes af vestsiden af den gamle landevej samt af den nye landevej. Den sydlige grænse bestemmes til en linie fra telefonmasten med skråstiver (ca. 60 m. nord for 44 km.stenen) vinkelret på landevejen over til den vestlige grænse. Den vestlige grænse bestemmes dels af den i marken værende hedegrænse hen til den forefindende bevoksning, derfra ned til søen og langs med denne hen til stemmeværket.

Der blev endvidere på mødet indgået forlig med ejeren Harald Kristensen, hvorefter det areal, der fredes er i overensstemmelse med det foran angivne, og således at der betales for fredningen af arealet i forhold til en pris af 1500 kr. pr. ha. Der betales mindst 6.500 kr. for fredningen og højst 6.875,00 kr., uanset om det fredede areal skulle overstige $4\frac{1}{4}$ ha. Der betales desuden Harald Kristensen 500 kr. een gang for alle for at påtage sig tilsynet med overholdelse af fredningen og overholdelse af flodemålet, og således at Harald Kristensen forpligter både sig selv og fremtidige ejere af hans ejendom til at påtage sig fornævnte tilsyn. Bestemmelsen herom kan tinglyses på hans ejendom. Det fredede areal udvides mod nord med engstykket, således at vejen fra landevejen til Harald Kristensens ejendom danner den nordlige grænse for det fredede areal.

I overensstemmelse med det således indgåede forlig er arealet af landinspektør Gunnar Jessen, Varde, indtegnet på et kort, der vedhæftes denne kendelse. Ifølge landinspektørens oplysninger andrager arealet 5,66 ha. Flodemålet er af landinspektøren indnivelleret til 23,82 m. i D.N.N.

Ejeren Harald Kristensen har dog forbeholdt sig og efterfølgende ejere af ejendommen jagt- og fiskerirettighederne på arealet, tyttebærplukning samt eventuel hugst i plantagen, ligesom han har forbeholdt sig ret til at indrette fiskedamme og etablere dambrug nord for vejen, der fører fra landevejen og hen til hans gård og således, at der finder tilløb sted fra mølledammen ad det hidtil værende østlige afløb.

Da fredningsnævnet i det hele må anse fredningen af det ommeldte

areal, således som det af landinspektøren er indtegnet på vedhæftede kort, vel begrundet, såvel af landskabelig-æstetiske som af naturvidenskabelige grunde, vil arealet være at frede således, at det ingensinde må bebygges, beplantes, drænes eller opdyrkes, ligesom lyngen på arealet ej heller må slås eller afbrændes. Opsætning af boder, skure, master, ledninger, reklamer eller andre skæmmende indretninger er ikke tilladt.

Der gives almenheden adgang til at færdes på det fredede areal øst og nord for mølledammen, medens færdsel på arealerne syd og vest for dammen er forbudt, herfra dog undtaget botaniske og zoologiske ekskursioner og lignende.

Den øst for dammen værende beplantning af hvidgran og bjergfyr afdrives, således at udsigten fra hovedvejen til dammen efterhånden kan blive fri.

Den til enhver tid værende ejer af matr. nr. 13a Kvong by og sogn skal have jagt og fiskerirettighederne på arealet, ret til tyttebærplukning samt ret til eventuel hugst i plantagen.

Den til enhver tid værende ejer af matr. nr. 13a Kvong by og sogn har pligt til at føre tilsyn med overholdelse af fredningen, herunder også at flodemålet overholdes. Udgifterne ved vedligeholdelse af flodemål, mølledæmning og afløbsbygværket afholdes af statskassen.

I erstatning udbetales til ejeren gdr. Harald Kristensen, Starbæk, 7.375 kr., hvoraf statskassen betaler halvdelen, Kvong og Lyhne sogneråd hver 1.000 kr., medens resten betales af Ribe amtsfond. Beløbet forrentes med 5% årlig fra 27. september 1954 at regne, til betaling sker.

Det fredede areal skal skånes af de besøgende, og det forbydes at henkaste affald, papir, flaskeskår og lignende derpå.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Ribe amtsrådskreds." Konklusionen er sålydende:

"Starbæk mølledam med nærmeste omgivelser således som indtegnet på vedhæftede kort, beliggende på matr. nr. 13a Kvong by og sogn fredes som foran nærmere beskrevet og mod erstatning som foran anført.

Påtaleretten tilkommer fredningsnævnet for Ribe amtsrådskreds."

Kendelsen er i henhold til naturfredningslovens § 19, stk. 3, forelagt overfredningsnævnet, som den 2/7 1955 har besigtiget arealet og forhandlet med ejeren og andre i sagen interesserede.

Det oplystes, at kendelsens bestemmelse om overholdelse af flodemålet er således at forstå, at vandstanden skal holdes oppe i flodemålshøjden, idet tærskelen ikke må sænkes. Det oplystes endvidere, at

bestemmelsen om afdrivning af den øst for dammen værende beplantning af hvidgran og bjergfyr kun betyder, at nyplantning ikke må finde sted. Der var enighed om, at badning i dammen og skøjteløb på dammen skal være tilladt alle og enhver.

Der opnåedes enighed om, at fredningsområdet mod vest udvides, således at det kommer til at omfatte hele det skråningsareal, der er beplantet, dog således, at der vedrørende dette areal kun skal gælde et forbud mod bebyggelse og anbringelse af skæmmende indretninger.

Der opnåedes endvidere enighed med formanden for Kvong sogneråd om, at sognerådet drager omsorg for vedligeholdelse af flodemål, mølledæmning og afløbsbygværk og afholder de dermed forbundne udgifter mod, at sognerådets tilskud til fredningen nedsættes fra 1000 kr. til 700 kr.

Det aftaltes, at ejeren giver sognerådet meddelelse om påkrævede vedligeholdelsesarbejder, og at han skal trække så mange skodder i stemmeværket, at flodemålet ikke overskrides.

Overfredningsnævnet vedtog, at udgifterne ved anbringelse af flodemål, udbedring af mølledæmningen samt ombygning af afløbsbygværket, hvilke udgifter er anslået til ca. 1300 kr., afholdes som fredningsudgift i henhold til naturfredningsloven. Dette beløb udbetales til ejeren, når det godtgøres, at han har ladet de nævnte arbejder udføre.

Overfredningsnævnet tiltrådte amtsvejvæsenets forbehold vedrørende udvidelse af landevejen.

Vedrørende kendelsens bestemmelse om erstatningsudgiften bemærkes, at de beløb, som skal udredes af Kvong sogneråd og Lyhne sogneråd, bør fragå i den samlede erstatningsudgift, hvis restbeløb derefter deles lige mellem statskassen og Ribe amtsfond.

Da overfredningsnævnet kan tiltræde, at fredningen gennemføres, vil kendelsen være at stadfæste med de af det foranstående følgende ændringer. Et kort nr. Rib 104 visende grænserne for det fredede område er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

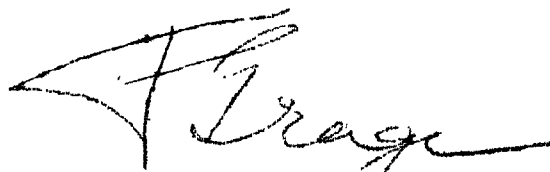
Den af fredningsnævnet for Ribe amt den 5/11 1954 afsagte kendelse vedrørende fredning af Starbæk mølledam med nærmeste omgivelser stadfæstes med de af det foranstående følgende ændringer.

I erstatning udbetales der gårdejer Harald Kristensen, Kvong, 7.375 kr. med renter 5% p.a. fra den 27/9 1954 at regne, indtil betaling sker, samt ca. 1300 kr., når det godtgøres, at han har

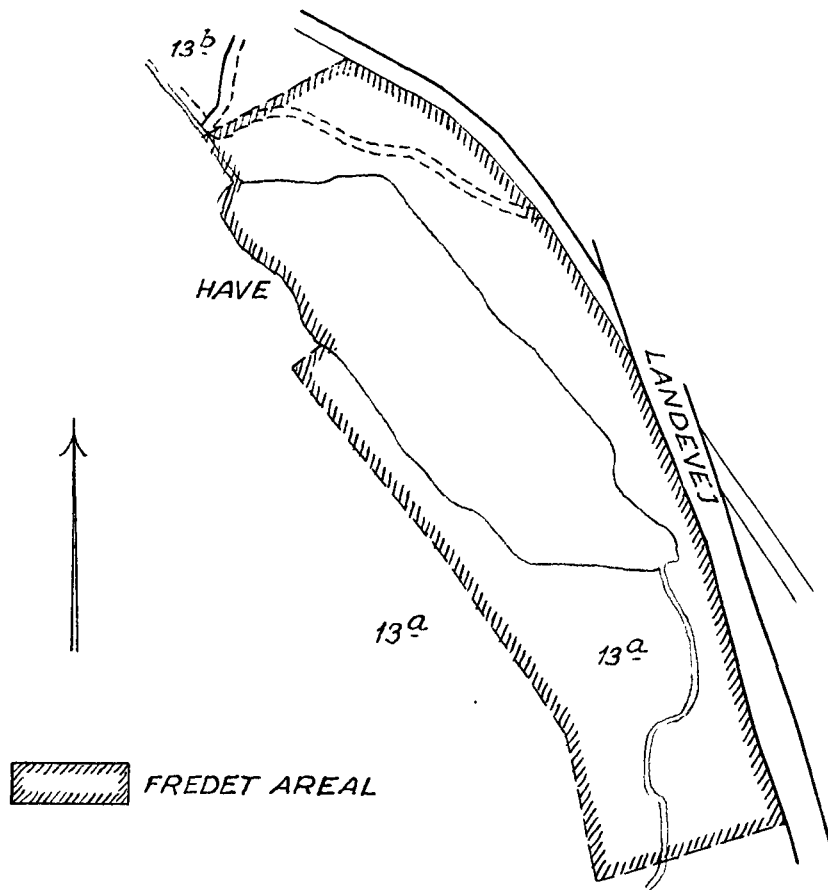
ladet udføre de ovennævnte arbejder vedrørende anbringelse af flodemål, udbedring af mølledæmningen og ombygning af afløbsbygværket.

Af erstatningsudgiften udreder Kvong sogneråd 700 kr. og Lyhne sogneråd 1000 kr. Restbeløbet betales af statskassen og Ribe amtsfond, hver med halvdelen.

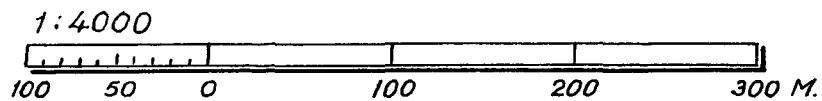
Udskriftens rigtighed
bekræftes.

F. Grøge
overfredningsnævnets sekretær

DEL AF MATR. NR. 13^a
 KVONG BY OG SOGN
 VESTER HORNE HERRED
 RIBE AMT

Naturfredningskonsulentens kontor	
København d. 28-10-55	
By:	KVONG
Sogn:	KVONG
Plan nr.	Rib 104

OVERFREDNINGSNÆVNET >

31/8-57

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1957, den 31. august, afsagde overfredningsnævnet følgende
t i l l æ g s k e n d e l s e
til overfredningsnævnets kendelse af 10. november 1955 i sagen nr.
1185/54 vedrørende fredning af Starbæk mølledam med nærmeste omgivel-
ser.

I fornævnte kendelse tillægges der ejeren af de fredede arealer
gårdejer Harald Kristensen, Kvong, 7.375 kr. med renter 5% p.a. fra
den 27. september 1954 at regne, indtil betaling sker, samt ca.
1300 kr., når det godtgøres, at han har ladet udføre de ham ved
kendelsen pålagte arbejder vedrørende anbringelse af flodemål, udbed-
ring af mølledæmningen og ombygning af afløbsbygværket.

Udgifterne dertil har imidlertid ifølge to fra ejeren modtagne,
af ham betalte regninger udgjort ialt 1819,58 kr. Det er af amtsvej-
og vandinspektøren i kibe amt oplyst, at den skete stigning af udgif-
ten i det væsentlige skyldes prisstigninger siden 1952, da over-
slaget blev udarbejdet, samt at man ved en besigtigelse har fundet
de pågældende arbejder udført.

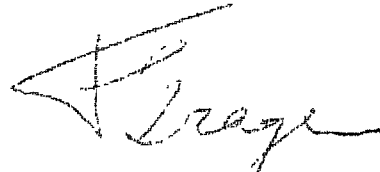
Da overfredningsnævnet må finde det rettest, at udgifterne til de
pågældende arbejder godtgøres ejeren med det fulde beløb, vil over-
fredningsnævnets kendelse være at ændre i overensstemmelse hermed.

T h i b e s t e m m e s :

Der udbetales gårdejer Harald Kristensen, Kvong, 1819,58 kr.
som refusion af udgifter til anbringelse af flodemål, udbedringer
af mølledæmningen samt ombygning af afløbsbygværket ved Starbæk
mølledam. Udgiften udredes med halvdelen af statskassen og halvdelen
af Ribe amtsfond, hvorved bemærkes, at forøgelsen af udgiften ikke

medfører nogen ændring af de beløb, hvormed Kvong sogneråd og Lyhne sogneråd i henhold til overfredningsnævnets kendelse bidrager til fredningen, nemlig henholdsvis 700 kr. og 1000 kr.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

F. Grøge
overfredningsnævnets sekretær

FREDNINGSNÆVNET>

C I T E R E T I O F N K
A F 10/11 1955

U d s k r i f t

a f

forhandlingsprotokol for fredningsnævnet for Ribe amtsrådskreds.

-0-0-0-

År 1954 den 5. november afsagdes sålydende

K E N D E L S E:

Denne sag angående fredning af Starbæk malledeam med nærmeste omgivelser beliggende på matr.nr. 13g Kvong by og sogn er rejst på foranledning af Danmarks Naturfredningsforening, der i skrivelse af 31. januar 1949 har anmodet fredningsnævnet om med hjemmel i naturfredningslovens § 1 jfr. § 8 at optage fredningssag til behandling. Forinden havde Naturfredningsforeningen forelagt sagen for den lokale fredningskomite for Varde og omegn samt for foreningens naturvidenskabelige udvalg.

Formanden for Varde-komiteen har i skrivelse af 14/10 1949 til Danmarks Naturfredningsforening bl.a. udtalt:

".

Starbæk Malledeam, der er beliggende ca. 17 km. fra Varde ved hovedvej 11 er smuk, og i betragtning af, at det er den eneste sø paa strækningen Varde - Ringkøbing, vil vi anbefale, at den fredes.

Seen er, som det vil fremgaa af medfølgende kort ca. 250 m lang og 80 m. bred.

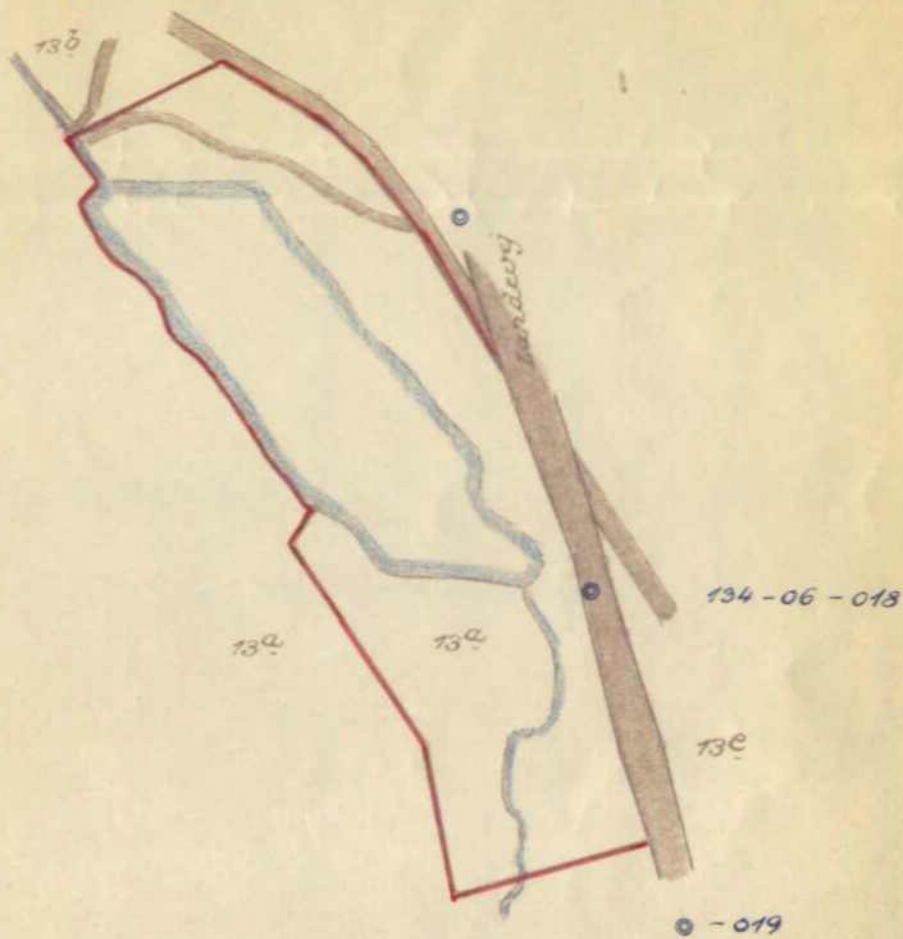
Ved den vestlige side er seen kantet af en ca. 20 m. bred lynklædt skrænt, og paa de tre sider omkranset af hvidgran, sitkagran og fyr, og ved den ene ende bøg.

I den sydlige ende gaar seen over i et stykke paa ca. 1,25

Navn:

19

d.

Del af Matr. Nr. 13^a,

Krong By,

Krong Sogn, Vester Horne Herred, Ribe Amt.

udfærdiget i Oktbr 1954 til Deklaration.

1:4000

P. J. Jørgensen
Landinspektør.